

INFORMATOR MUZEUM W GRUDZIĄDZU

Rok II Nr 10(17).

Grudziądz

październik 1961 r.

Muzeum w Grudziądzu, ul. Wodna 3/5, jest otwarte we wtorki, środy i piątki w godz.: 10—18, w czwartki i soboty: 10—15, w niedziele i święta: 14—18. W poniedziałki i dni poświąteczne Muzeum

jest zamknięte. We wtorki wstęp bezpłatny w pozostałe dni opłata wynosi: 1 zł, ulgowa 0,50 zł oraz dla osób w grupach powyżej 10 — 0,2i zł.

WYSTAWY STAŁE

* GALERIA WSPÓŁCZESNEGO MALARSTWA POMORSKIEGO
* MALARSTWO POLSKIE PRZEŁOMU XIX I XX WIEKU

* PRADZIEJE ZIEMI CHELMIŃSKIEJ
* HISTORIA GRUDZIĄDZA W ZARYSIE
* KULTURA MATERIALNA OKOLIC GRUDZIĄDZA

WYSTAWY CZASOWE I RUCHOME

WYSTAWA SZTUKI ORIENTALNEJ — ekspozycja ze zbiorów Muzeum, zorganizowana w Garnizonowym Klubie Oficerskim w Grudziądzu. Przedstawia ona — na przykładzie porcelany, rzeźby w drzewie i metalu oraz rysunków — charakterystyczną sztukę zdobniczą Dalekiego Wschodu: Tybetu, Chin, Japonii. Wystawa ma charakter retrospektywny, obejmuje bowiem wymienione wyżej rodzaje dzieł sztuki Orientu z okresu od X do XX wieku. Szczególnie bogato reprezentowana jest chińska i japońska porcelana z ciekawą, kolorową ornamentyką, uwzględniającą kompozycje figuralne.

MALARSTWO RETROSPEKTYWNE ZE ZBIORÓW MUZEUM W GRUDZIĄDZU — to tytuł ruchomej wystawy malarstwa z okresu XVII—XIX wieku, udostępnionej ze zbiorów Muzeum w klubie Szpitala Wojskowego w Grudziądzu. Składają się na nią obrazy, najczęściej anonimowych autorów, charakterystyczne dla niektórych głównych kierunków sztuki europejskiej minionych epok: baroku, klasycyzmu, romantyzmu, realizmu.

MALARSTWO WSPÓŁCZESNE — ekspozycja ze zbiorów własnych Muzeum, urządzona w lokalu kawiarni „Stylowa” w Grudziądzu, przy ul. Mikołaja z Ryńska. Jest to objazdowy zestaw dzieł współczesnego malarstwa polskiego, ze szczególnym uwzględnieniem plastyki pomorskiej. Na wystawę składają się m. in. prace: Stanisława Borysowskiego, Stefana Wojciechowskiego, Zygmunta Kotlarczyka, Ireny Kuźdowicz, Brunona Gęstwickiego, Mariana Turwida.

Z DZIEJÓW REGIONU GRUDZIĄDZKIEGO — III część stałej wystawy historycznej, zorganizowanej w klubie Szpitala Wojskowego w Grudziądzu. Ekspozycja przedstawia wyroby cechowe i militaria z okresu wojen szwedzkich i napoleońskich (XVII—XIX w.). Składają się na nią m. in.: działo 7-lufowe, kordelas szwedzki, zbroja piersiowa, a z wyrobów cechowych: kubek miedziany, misa i lichtarz cynowy oraz inne.

MUZEUM W STRALSUNDZIE

Tradycją są już, odbywające się co roku w miastach i osiedlach położonych nad bałtyckim wybrzeżem Niemieckiej Republiki Demokratycznej, obchody „Tygodnia Bałtyku”. W tej międzynarodowej imprezie, obok NRD i Polski, uczestniczą wszystkie kraje nadbałtyckie, jak: Związek Radziecki, Dania, Norwegia, Szwecja i Finlandia. Myślą przewodnią tych obchodów jest dążenie, które da się ująć w hasło: „Bałtyk winien stać się morzem pokoju”. Poważną część związanych z tym imprez odbywa się w 728-letnim Stralsundzie, w którym poważną rolę spełnia tamtejsze Kulturhistorisches Museum.

Historia Kulturhistorisches Museum¹) jest nader interesująca i zarazem bardzo pouczająca. Można nawet bez przesady powiedzieć, że jego powstanie jest integralnie związane z kształtowaniem się w owych czasach niemieckiego muzealnictwa. Swoją genezę Muzeum to wywodzi nie z licznych w tamtych czasach dworskich gabinetów sztuki lecz jest „tworkem” postępowego mieszczaństwa. Pierwszych zapowiedzi jego powstania można by się doszukać już w działalności tamtejszego towarzystwa sztuki (lata 1831—1841) oraz w nieco późniejszym okresie, kiedy aż dwie petycje w tej sprawie rada miejska pozostawiła bez odpowiedzi.

Jednakże właściwa koncepcja utworzenia muzeum jako „muzeum zbiorów sztuki i krajowych starożytności” została sformułowana dopiero 16 stycznia 1858 r. przez niektórych mieszczan, a w szczególności Rudolfa Baiera. W tym celu utworzono specjalne towarzystwo, którego członkowie zamierzali przedsięwzięcie do finansować. Zwrócono się również o odpowiednią pomoc do rady miejskiej, która po roku wyczekiwania przeznaczyła z dniem 1 sierpnia 1859 r. na siedzibę muzeum bardzo skromne pomieszczenie: starą kuchnię ratusza. W publikowanej odezwie wyraźnie sprecyzowano zadanie zbiorów muzeum w następujący sposób: „zebrać, znajdujące się częstokroć w

Muzeum to od dłuższego już czasu współpracuje z Państwowym Muzeum w Grudziądzu, prowadząc stałą wymianę doświadczeń i wydawnictw, a ostatnio również i wystaw. Powstała w grudziądzkim Muzeum w maju br. Galeria Współczesnego Malarstwa Pomorskiego ma być w ramach obchodów tzw. „Ostsee-woche” w 1962 r. eksponowana w Stralsundzie, a wystawa niemieckiej sztuki współczesnej udostępnią będzie w tym samym czasie w Grudziądzu.

Dlatego też warto zaprezentować naszymu czytelnikowi działalność muzeum w mieście nad Sundą.

rozproszeniu, ważne przedmioty dla historii kraju i jego mieszkańców, dla kultury, ćwiczeń w sztuce i technice, ochraniać je przed zniszczeniem i wydalaniem z naszej prowincji, uczynić je przez ich zebranie i systematyczne uporządkowanie potrzebnymi nauce, sztuce i przemysłowi oraz dostępnymi dla celów publicznego użytku”.

Po krótkim okresie czasu okazało się, że pierwotne pomieszczenie tego już „Provinzialmuseum” jest stanowczo zbyt szczupłe. Rozrosło się ono w roku 1862 do czterech sal, stając się równocześnie przykładem, do którego chętnie nawładzowano przy tworzeniu podobnych placówek. Szczególnie w tym zasługi trzeba przypisać wyżej już wymienionemu Baierowi, który — mimo nieukończenia studiów wyższych — za swoje starania i osiągnięcia (przejęcie m. in. zbiorów hrabiego Axela von Löwen, uzyskanie wielu nowych obiektów archeologicznych, wczesnohistorycznych, złotego zdobnictwa pochodzenia północnoeuropejskiego z X stulecia, stralsundzkich fajansów, krajowego rzemiosła, średniowiecznych dzieł sztuki, monet, medali i wielu innych) uzyskał od pobliskiego uniwersytetu w Greifswaldzie tytuł doktora honoris causa. Jednakże ówczesne władze miejskie w dalszym ciągu traktowały muzeum jako „prywatne przedsięwzięcie”.

¹ Obszernie opracowana została przez Käthe Rieck w „Greifswald-Stralsunder Jahrbuch — 1961”; za życzliwe udostępnienie tej cennej publikacji chciałbym w tym miejscu wyrazić serdeczne podziękowanie.

Stosunek ten nie zmienił się również po śmierci Baiera w 1907 r., tj. po przejęciu kierownictwa muzeum na dwunastoletni okres przez tajnego radcę budowlanego Otto Gummela. Również i on podejmował wiele bezskutecznych starań o uzyskanie lepszych warunków lokalowych dla celów muzealnych. Duże natomiast rezultaty osiągnął w zakresie dalszego wzbogacenia zbiorów muzeum o piękne stralsundzkie fajanse, plany i widoki miasta, pamiątki po Ferdynandzie von Schill, krajowe wyroby złotnicze miniatury i ozdoby z epoki biedermeierowskiej. Po nim przez krótki okres zarządzał muzeum złotnik i jubiler Gustaw Rampe.

Wielkie wstrząsy społeczno-polityczne po pierwszej wojnie światowej zmieniły na lepsze stosunek rady miejskiej do muzeum i jego potrzeb. Wyrazem tego jest zatrudnienie w roku 1919 po raz pierwszy etatowego dyrektora, filologa — Fryderyka Adlera (poprzednicy pełnili tę funkcję na pół społecznie, obarczeni poza tym szeregiem ubocznych zajęć), a dopiero pięć lat później — dzięki osobistym zasługom burmistrza Karola Heydemanna — rada miejska przejęła muzeum pod swoją opiekę i swój zarząd.

Dyrektor Adler potrafił nie tylko stworzyć jasny program gromadzenia zbiorów ale też konsekwentnie go realizować. Odnosi się to tak do rękodzielnicwa i stralsundzkich fajansów, jak też do dziedziny ogólnie zwanej „miejską kulturą”, czy wreszcie archeologii i etnografii. Realizacja tego programu była możliwa tylko dzięki przeniesieniu w roku 1924 siedziby muzeum do dawnego gotyckiego klasztoru katarzynek, który był stopniowo, z roku na rok, adaptowany na cele muzealne. Stworzono w ten sposób nowe perspektywy rozwoju stralsundzkiemu muzeum, które poza tym pozyskało wielu nowych cennych współpracowników, m. in. w osobach: Hansa Gummeia, Erica Gutzowa, Inassuo Hoffmanna, Johna Horneburga, Fryderyka Worma, Ernesta Brandta i Hansa Pieskera.

Po dojściu do władzy żywiuła faszystowskiego oraz sprowokowaniu przezeń drugiej wojny światowej dalszy rozwój muzeum uległ zahamowaniu i nawet regresowi. Skutkiem wojny wiele bezcen-

nych i oryginalnych eksponatów uległo rozproszeniu i zaginięciu.

Odbudowa muzeum — zapoczątkowana przy dużej pomocy radzieckiej administracji wojskowej w październiku 1945 r., tj. w niezwykle trudnych warunkach, spowodowanych zniszczeniami wojennymi — umożliwiła otwarcie pierwszej jego części już 9 listopada 1946 r. Jednakże dzieło pokojowej rekonstrukcji, stanowiące też wynik licznych darów społeczeństwa, zostało ukończone dopiero w 1949 r. Udostępniono wówczas zwiedzającym następujące działy muzeum: archeologii i wczesnej historii, sztukę średniowiecznej, rzemiosła i przemysłu artystycznego, stralsundzkich kart do gry, stralsundzkich fajansów, mebli od XVII do XIX stulecia, malarstwa i grafiki, etnografii.

Następnym etapem było reaktywowanie w 1950 r., rozpoczętego jeszcze przed wojną, skromnego działu zabawkarskiego w postaci tzw. „izby dziecięcej”, uzupełnionej plastycznymi pracami dzieci. W tym roku następuje też powiększenie powierzchni ekspozycyjnej muzeum, co stało się możliwe na skutek opuszczenia przez szkołę sąsiedniego gmachu (także o wnętrzach gotyckich). Rozwijające się w takim tempie muzeum wymagało zwiększenia kadry pracowników naukowych i pomocników muzealnych, a także ilości godzin jego otwarcia. Wykonanie tego wpłynęło na skutek opuszczenia na olbrzymi wzrost frekwencji, która w roku 1949 kształtowała się na poziomie 11 tys. zwiedzających, a w roku 1951 wzrosła już do 30 tys. osób.

Równolegle z tym, w zachodnim skrzydle byłego klasztoru katarzynek, po przeszło pięciu latach starań i zabiegów Otto Dibbelta oraz pomocy Kulturhistorisches Museum, powstało nowe muzeum przyrodnicze.

Pilnym postulatem, także w świetle polityki kulturalnej, stała się konieczność nowego opracowania wystaw stałych. Dotyczyło to przede wszystkim działu archeologicznego. Brak natomiast własnego specjalisty i odejście w 1950 r., po przeszło 30-letniej pracy muzealnej, dyrektora Adlera spowodowało złożenie ciężaru tej pracy przez pewien okres czasu na barki współpracowników z zewnątrz. Niemniej już w roku 1951 otwarto urządzone na nowo dział arche-

ologiczny, który m. in. również lepiej oświetlał problem germańsko-słowiańskiej epoki żelaza. Pozyskanie własnego archeologa w osobie Hansdietera Berlekampa pozwoliło rozwinąć w latach 1954—56 prace wykopaliskowe, które przyniosły też nowe rezultaty naukowe. Wynikiem ich było — po dokładnych i szczegółowych przygotowaniach — otwarcie w 1956 r. nowoczesnej ekspozycji, obrazującej wczesny okres epoki kamienia, a w 1957 r. — z okazji 50 rocznicy śmierci Rudolfa Baiera — już średni okres epoki kamienia i epoki brązu. Dział archeologiczny rozrósł się w ostatnim czasie do 14 sal wystawowych.

Poprzez utworzenie rady muzealnej zmieniła się też diametralnie rola czynnika społecznego w działalności muzeum. Ze szczególną mocą uwidoczniła się ona w powstaniu wystawy: „historia miasta i żeglugi” (na marginesie warto dodać, że Stralsund posiada do dziś aktualne tradycje w dziedzinie budowy statków, już w 1400 r. miasto to posiadało 16 stoczní). Wystawa ta mogła m. in. dojść do skutku w wyniku ofiarnej pracy naukowej Rudolfa Biederstedta, licznych datorów społeczeństwa i bezpłatnej pracy przy niej wielu rzemieślników.

Po wystawie historii miasta przyszła kolej na unowocześnienie ekspozycji rzemiosła oraz uzupełnienie działu meblarstwa od XVII do XX w.; prace te są wciąż jeszcze w toku realizacji. W 1958 r., z okazji 100 rocznicy utworzenia muzeum, przepracowano i uzupełniono także wystawę etnograficzną, co było szczególnie aktualne w związku z przebudową w NRD ustroju rolnego i zakończeniem procesu uspołdzielczenia wsi.

Obok prac nad reorganizacją wystaw stałych, muzeum w mieście nad Sundą prowadziło również intensywną działalność w zakresie ekspozycji czasowych lub specjalnych. Wystarczy powiedzieć, że na przestrzeni tylko lat 1945—1958 zorganizowano 106 wystaw czasowych, z których większość poświęcona była sztuce.

Nie sposób jednak — w ramach tego skromnego artykułu — wszystkie je wyliczyć, nie mówiąc już o ich szerszym skomentowaniu. Pozwolę sobie wymienić tylko niektóre z ostatnich wystaw: Käthe Kollwitz, rewolucja marцова z 1848 r., współczesne niemieckie rzemiosło artystyczne, chiński arkusz ilustrowany, pięć wieków wschodniomeklenburskiego malarstwa, czechosłowacka sztuka ilustracyjna, Fryderyk Cramer, grafika meksykańska, współczesna grafika włoska, północnoniemiecki krajobraz przybrzeżny w malarstwie i grafice od Hackerta do naszych dni.

Stralsundzkie muzeum organizuje także liczne wystawy ruchome, które obejmują większe stacje traktorowo-maszynowe i zakłady pracy.

W ciągu ostatnich lat zwiększyły się także państwowe środki na restaurację średniowiecznych zabudowań muzeum. Prace renowacyjne przyniosły nadsządziwane rezultaty, nawet na miarę odkryć naukowych, jak np. odkrycie późnogotyckiej fasady z ślepymi arkadami oraz bogato profilowanych archiwolt.

Można wreszcie odnotować poważny rozwój działalności naukowo-oświatowej omawianego muzeum. Zadania te realizowane są przede wszystkim przez oprowadzanie wycieczek i indywidualnie zwiedzających, liczne wykłady i publikacje oraz współpracę przy wielu innych przedsięwzięciach oświatowych, jak np. pomoc uniwersytetom ludowym.

Rekapitulując ten, zapewne zbyt lapidarny, zarys pracy i osiągnięć Kulturhistorisches Museum w Stralsundzie trzeba dodać, że są one w dużej części osobistymi osiągnięciami ostatniego dyrektora — Käthe Rieck. Stralsundzkie muzeum jest nie tylko słynne z ilości 40 sal wystawowych, ale przede wszystkim z cennej i bogatej działalności. Zapewne stąd też zaliczane jest ono w Niemieckiej Republice Demokratycznej do najbardziej popularnych wśród zwiedzających muzeów.

ZBIGNIEW CZERSKI

Z NASZEGO MUZEUM

Muzeum w Grudziądzu, w związku z planowaną w Stralsundzie (NRD) wystawą Galerii Współczesnego Malarstwa Pomorskiego — w ramach wymiany wystaw arty-

stycznych z Kulturhistorisches Museum w Stralsundzie w roku 1962 — przystąpiło do wstępnych prac przygotowawczych. W tym celu na posiedzeniu w dniu 28. IX. br. z udziałem

stałego konsultanta GWMP — dziekana prof. Stanisława Borysowskiego — dokonano przeglądu dzieł Galerii, typując 19 depozytów do wymiany na inne prace tych samych malarzy.

Równocześnie na tym samym posiedzeniu wytypowano z wszystkich depozytów GWMP obrazy — w ilości 24 — które zostaną przedstawione do zakupów przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

W roku oświatowym 1961/62, w miesiącach od listopada 61 r. do czerwca 62 r., Muzeum w Grudziądzu organizuje cykl odczytów pod tytułem „Światowe centra sztuki współczesnej”. Tematyka prelekcji, których autorami będą znani historycy i krytycy sztuki z Warszawy, obejmuje sztukę współczesną krajów europejskich (Włochy, Francja, Związek Radziecki, Holandia) i pozaeuropejskich (Indie, Chiny, Japonia, Stany Zjednoczone, Meksyk). Dyrekcja Muzeum nawiązała już z prelegentami ściślejsze kontakty.

Ostatnio liczba pracowników naszego Muzeum powiększyła się o artystę-plastyka Bolesława Za-

charka. Przez 10 lat był on pracownikiem naukowym UMK w Toruniu i wychowawcą młodych adeptów sztuki na Wydziale Sztuk Pięknych. Sam od wczesnej młodości zajmuje się malarstwem (m. in. studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie) i ma w swym dorobku szereg pozycji twórczych. Cztery jego płótna wchodzi w skład Galerii Współczesnego Malarstwa Pomorskiego. Bolesław Zacharek objął w grudziądzkim Muzeum kierownictwo działu sztuki i otrzymał równocześnie tytuł kustosa.

Niedawno zamknięta została rucho ma oświatowa wystawa Muzeum pn. „Świat Starożytny”, zorganizowana w Garnizonowym Klubie Oficerskim w Grudziądzu. Interesująca ekspozycja obrazowała na przykładzie kilkudziesięciu eksponatów życie starożytnych Egipcjan, Greków i Rzymian, uwzględniając szczególnie ich kulturę materialną. W okresie trwania wystawy, tj. od 1 września do 30 września br. obejrzało ją 1825 osób.

(bos)

NOWE DARY

W trzecim kwartale 1961 r. Muzeum w Grudziądzu otrzymało bezpłatnie 29 eksponatów. Powiększyły one zbiory: gabinetu numizmatycznego (21), działu historycznego (5), działu archeologicznego (1), działu etnograficznego (1) oraz archiwum (1). Podobnie jak w poprzednich okresach i w tym kwartale ofiarodawcami są osoby dorosłe i młodzież ze szkół podstawowych.

Przedstawiamy ich nazwiska oraz złożone dary:

Ewa Szymańska, uczennica V kl. Szkoły Podstawowej nr 4 — monetę Zygmunta III (półtorak) z 1617 r., znaną w ogródku przy ul. Warszawskiej 32.

Andrzej Wawrzyniak, uczeń IV kl. Szkoły Podstawowej nr 10 — szyling miedziany Augusta III z 1752 r.

Roman Kaszewski, uczeń III kl. Szkoły Podstawowej nr 5 — dwufeniówkę miedzianą z 1865 r.

Ob. Anastazy Nowacki, rolnik z Kłódki pow. Grudziądz — trzygroszówkę srebrną, pruską z 1789 r., znaną w czasie prac ornych na swoim polu, położonym przy trakcie do Białochowa.

Ob. Józef Kapica, nauczyciel z Kielc — monetę mosiężną (10 fenigówkę) ochotniczej straży pożarnej miasta Grudziądza z dnia 12. II. 1876 r., średnicy 26 mm, oraz prywatną monetę mosiężną, średnicy 28 mm, **Av.** w ząbkowanej obwódce jednowierszowy napis: GALLICUS DE...HINUS. W środku popiersie mężczyzny z laurowym wieńcem na głowie. **Rv.** w podwójnej obwódce napis: WOLF LEUFFER RECH: PFENNIG MACH' IN NURNB. W środku pływający wieloryb, nad nim w półkolu napis: L'AIMÉ, ET SUIS

AIME. Poza tym Ob. Kapica ofiarował Muzeum monetę miedzianą (pół pensa) królowej Wiktorii z 1861 r.

Ob. Marian Perliński, kierownik „Domu Książki” w Grudziądzu — sześciogroszówkę Jana III Sobieskiego (fałszywą) oraz hiszpańską monetę srebrną z 1627 r., średnicy 42 mm, obie znalezione we wsi Stobiecko Miejskie pow. Radomsko, woj. łódzkie. Ponadto Ob. Perliński ofiarował naszemu Muzeum: bagnet piechoty rosyjskiej z I wojny światowej, dł. 50,5 cm, o ostrzu czterokątnym dł. 43 cm; polski bagnet kawaleryjski z okresu międzywojennego, dł. 3,75 cm; znaki tłoczone: **Av.** AEG — **Gy.** **Rv.** Orzeł polski. (Oba te bagnety pochodzą ze wsi Brzeźnica pow. Pajęczno, gdzie przechował je pod strzechą rolnik **Jan Gwoździcki**) oraz opaskę wraz z odznaką członka OPL z 1939 r. z wytłaczanym napisem: **OBRONA PRZECIWLOTNICZA**. Opaski takie były używane we wrześniu 1939 r. w miejscowości Radomsko, woj. łódzkie.

Ob. Franciszek Brzeziński, kierownik budowy obiektu w osadzie Grzmieca-Młyn (pow. Brodnica) — 9 miedzianych szelągów koronnych Jana Kazimierza, w tym: 1 z 1660 r., 6 z 1664 r. i 2 z 1666 r., srebrny grosz gdański z 1579 r. z wizerunkiem Stefana Batorego; srebrny szeląg krzyżacki z czasów (przypuszczalnie) Paula von Russdorfa (1422—1441). Wszystkie wymienione monety znaleźli robotnicy zatrudnieni przy pracach ziemnych na terenie przepustu wodnego poniżej śluzy młyna, o którym wzmiankuje się już w czasach krzyżackich. Obok monet znaleziono tam 8 kawałków surowca, części z odlewu miedzi i brązu, jedną szpilkę z brązu, dł. 41 mm oraz jedną plombę ołowianą, sygnowaną rozwartą dłonią męską.

Kierownictwo Szkoły Podstawowej w Melnie pow. Grudziądz — jeden toporek kamienny, dł. 19,5 cm, grub. 6 cm, wys. 8 cm, z młodszej epoki kamiennej, znalezione podczas orki oraz cep pomorski z I ćwierci XX wieku (dzierżak z drzewa sosnowego, dł. 166 cm, bijak czworokątny, z drzewa grabowego, dł. 67 cm).

Dyrekcja Muzeum w Grudziądzu składa wszystkim Ofiarodawcom wyrazy serdecznego podziękowania.

(J. Bł.)

NOWINKI MUZEALNE

ZE ŚWIATA

SUKCES KULISIEWICZA. Laureatem tegorocznej Biennale w Sao Paulo (Brazylia) w dziale rysunku został Tadeusz Kulisiewicz. Wystawił on 46 prac obejmujących rysunki piórem i rysunki kolorowe z cyklu „Meksyk”. Na VI Biennale brazylijskiej Polska wystąpiła łącznie z grafiką. Część historyczną wystawy stanowiły monotypy Marii Jeremianki. Dzieło Kulisiewicza przedstawiono w ujęciu monograficznym, podkreślając tym rolę artysty we współczesnej sztuce polskiej.

MATERIAŁY ARCHIWALNE PRZEKAZANE POLSCE PRZEZ ZSRR. Związek Radziecki postanowił przekazać Polsce materiały archiwalne dotyczące naszego kraju z okresu od 1427 do 1939. Ogólna ich ilość wyniesie 66 tys. jednostek archiwalnych (teczek), które stanowią dużą wartość naukową dla studiów nad historią Polski.

WYSTAWA ARCHITEKTURY KUBAŃSKIEJ W MOSKWIE. W Centralnym Domu Architektów w Moskwie otwarto wystawę architektury kubańskiej. Liczne fotografie ilustrują działalność architektów kubańskich w okresie dwóch lat rewolucji. Ekspozycję urozmaicają scenki rodzajowe z codziennych dni narodu kubańskiego.

POLSKA WYSTAWA PRZEMYSŁOWA W PEKINIE. W końcu września otwarta została w Pekinie polska wystawa przemysłowa. Ma ona charakter problemowo-handlowy; obok części ogólnej, informującej o Polsce, wystawa jest przeglądem naszych możliwości eksportowych.

SZTUKA KOREAŃSKA W HADZE. W Hadze została otwarta wystawa sztuki koreańskiej, obejmująca oprócz obrazów i ceramiki — również dzieła sztuki pochodzące z wykopalisk, wśród nich liczne przedmioty ze złota.

RADZIECKA WYSTAWA W PARYŻU. Odpowiednikiem francuskiej wystawy w Moskwie jest uruchomiona w Paryżu wystawa radziecka. Stanowi ona największą tego rodzaju imprezę, jaką ZSRR podejmuje od 1937 r. Dziesięć działów wystawy (ponad 10 tys. eksponatów) zapoznaje francuską publiczność z życiem i działalnością ludzi w Związku Radzieckim.

WAŻNE ODKRYCIE ARCHEOLOGICZNE W GRECJI. Wybitne rezultaty odnio-

siły niedawno w Grecji grupy amerykańskich archeologów. Ekipa studentów amerykańskich i kanadyjskich odkryła w Koryncie — przy pracach nad odkopaniem starego rynku — świątynię bogini Demetry. Drugim sukcesem było odkrycie drogi wiodącej z rynku do jednego z portów; była ona w użyciu do XIII w. n. e. Na wyspie Kea natomiast odkryto fortyfikacje z epoki brązu.

Z KRAJU

„ZA NASZĄ I WASZĄ WOLNOŚĆ”. Pod tym tytułem otwarto w Muzeum Historii Polskiego Ruchu Rewolucyjnego w Warszawie ekspozycję z okazji 25-lecia walk Polaków o wolność Hiszpanii. Gromadzi ona, w pomysłowej oprawie plastycznej, liczne pamiątki związane z bohaterką postawą Polaków w czasie wojny hiszpańskiej. Wystawę ożywiają liczne mapy, plansze, fotografie, a także muzyka — rewolucyjne pieśni hiszpańskie oraz film dokumentalny pt. „Zaczęło się w Hiszpanii”.

WYSTAWA W ZAMKU ŻAGAŃSKIM. W związku z 22 rocznicą wybuchu II wojny światowej została otwarta w salach zamku w Żaganiu wystawa obrazująca historię obozów jenieckich, ze szczególnym uwzględnieniem obozów na terenie woj. zielonogórskiego. Wystawa ta jest zaczątkiem muzeum martyrologii jeńców wojennych w obozach hitlerowskich.

PRACE FELIKSA TOPOLSKIEGO W MUZEUM NARODOWYM. W salach Muzeum Narodowego w Warszawie odbył się pokaz 104 rysunków F. Topolskiego, stanowiących dar artysty dla Muzeum. Powstały one w latach 1940—1946 i dotyczą udziału polskich formacji w II wojnie światowej w różnych częściach kuli ziemskiej.

MUZEUM MALARSTWA W SANATORIUM. Sanatorium „Lwigród” w Krynicy śmiało można nazwać małym muzeum malarstwa. W sali jadalnej sanatorium

znajduje się złożony z 14 ogromnych płócien „cykl taneczny” F. Wygrzywalskiego, a w pięknym hallu — złożony z 6 obrazów — cykl alegoryczny K. Sichulskiego. Obaj artyści malowali swoje dzieła dla sanatorium w roku 1928. W salach i korytarzach sanatorium wiszą także liczne dzieła wybitnych plastyków współczesnych.

OTWARCIE WYSTAWY SATYRY W „ZACHĘCIE”. Drugą wielką ekspozycję z cyklu „Polskie dzieło plastyczne w XV-lecie PRL” — po udostępnionej już wystawie plakatu — jest ekspozycja wystawy satyry w warszawskiej „Zachęcie”. Gromadzi ona 432 prace 49 autorów z całej Polski.

UROCZYSTOŚCI W CZARNOLESIE. W Czarnolesie odbyły się uroczystości ku czci Jana Kochanowskiego. Po odsłonięciu pomnika poety w Zwoleniu, nastąpiło w Czarnolesie otwarcie muzeum regionalnego. Mieści się ono w dworcu pobudowanym w ubiegłym stuleciu na miejscu zniszczonego domu poety. Wśród eksponatów znajdują się m. in. fotokopie listów i dzieł poety oraz jego ulubiony fotel.

TYSIĄC RZEŻB DLA TYSIĄCA SZKÓŁ. Pod takim tytułem czynna była w Zakopanem wystawa Państwowego Liceum Technik Plastycznych im. A. Kenera. Organizatorem ekspozycji, którą urządzono w gmachu MRN, było Centralne Biuro Wystaw Artystycznych.

Z POMORZA

VIII OKRĘGOWA WYSTAWA FOTOGRAFIKI. W salach CBWA w Toruniu otwarto VIII Okręgową Wystawę Fotografiki, obejmującą prace najlepszych artystów-fotografików Pomorza. Na 80 prac składają się fotogramy Zofii i Jana

Kiepuszewskich, Piotra Wiszniewskiego, Alojzego Czarneckiego, Olgerda Gałdyńskiego, Janiny Gardzielewskiej i Henryka Zawadzkiego.

ODKRYCIA ARCHEOLOGICZNE W TORUNIU. W czasie prac wykopaliskowych

prowadzonych na terenie zamku krzyżackiego w Toruniu odkryto szczątki prasłowiańskiej osady. Wśród cennych znalezisk znajduje się m. in. ceramika luszczka i konstrukcja drewniana, będąca prawdopodobnie fragmentem dawnej budowli.

UROCZYSTOŚCI Z OKAZJI 630 ROCZNICY BITWY POD PŁOWCAMI. W Muzeum Kujawskim we Włocławku z okazji 630 rocznicy bitwy pod Płowcami otwarto wystawę pt. „Płowce”. Zgromadzono na niej szereg eksponatów, a wśród nich chorągwie krzyżackie zdobyte przez nasze rycerstwo w czasie zmagania z zakonem oraz XIV-wieczny oręż. W Brześciu Kujawskim — dawnej siedzibie województwa — obradowała w tym czasie sesja naukowa poświęcona wojnie polsko-krzyżackiej w 1331 r.

„ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO”. W ramach „Dni budowlanych” województwa bydgoskiego w Salonie Wystawowym CBWA w Bydgoszczy uruchomiono wystawę pn. „Architektura i budownictwo”. Zgromadzone eksponaty — makiety, plany, szkice, fotografie, plan-

szcze, obrazują osiągnięcia budownictwa województwa bydgoskiego w ubiegłym 16-leciu, zapoznając jednocześnie zwiedzających z zamierzeniami budownictwa w obecnej pięciolatce.

WYSTAWA PRAC JERZEGO PUCIATY. W Małym Salonie Sztuki w Bydgoszczy otwarto wystawę dorobku twórczego Jerzego Puciaty, absolwenta Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu. Na ekspozycję składają się obrazy olejne i rysunki młodego malarza.

EKSPozyCJA PRAC STUDENTÓW W GOLUBIU — DOBRZYNIU. W pierwszej połowie września br. zorganizowano w PDK w Golubiu-Dobrzyniu wystawę prac plenerowych 16-osobowej grupy studentów V roku Koła Plastycznego przy Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej.

„POLSKA NA MORZU”. To tytuł wystawy oświatowej zorganizowanej przez Muzeum w Toruniu i PDK w Golubiu — Dobrzyniu. Obrazuje ona przebieg historyczny naszego związku z morzem oraz rozwój floty morskiej.

(bos)

WYDAWNICTWA NADEŚLANE

Dymaczewska, Hołowińska — Z dziejów Santoka i kasztelanii santockiej, Poznań 1961, (nadesłało Muzeum w Gorzowie Wielkopolskim).

Festiwal sztuki Krakowa, katalog wystawy, Kraków 1959, (nadesłało Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie).

Jan Stanisławski i jego szkoła, katalog wystawy, Kraków 1957, (nadesłało Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie).

Malarstwo Kazimierza Kordysa, katalog wystawy, Gorzów Wlkp. 1961, (nadesłało Muzeum w Gorzowie Wielkopolskim).

Polskie malarstwo akwarelowe od roku 1830 do 1956, katalog wystawy, Kraków 1956, (nadesłało Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie).

Polskie malarstwo historyczne i batalistyczne wieku XIX i XX, katalog wystawy, Kraków 1954, (nadesłało Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie).

Rocznik Olsztyński, T. III, Olsztyn 1960, (nadesłało Muzeum Mazurskie w Olsztynie).

Salon Jesienny 1959 katalog wystawy, Kraków 1959, (nadesłało Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie).

Wystawa retrospektywna portretu polskiego 1854 — 1954, katalog, Kraków 1954, (nadesłało Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie).

Wystawy zbiorowe — B. Heyduka (malarstwo), K. Hukana (rzeźba), grupy „Zamek” z Lublina (malarstwo i grafika), katalog, Kraków 1958, (nadesłało Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie).

Wydawca: Muzeum w Grudziądzu, ul. Wodna 3/5; tel. 31-39.
Redaguje Kolegium. Nakład 500 egzemplarzy.